

plaats voor pleeggezinnen

jeugdzorg
nederland

Investeren in de kracht van pleegouders

Verslag werkconferentie 22 juni 2017

Achtergrond

Het aantal pleegzorgplaatsingen is in de afgelopen tien jaar met 70% toegenomen. De verwachting is dat het beroep dat op pleegzorg gedaan wordt komende jaren verder zal toenemen. Om die taak te kunnen vervullen, is een investering in de toerusting van pleegouders noodzakelijk. Daarom hebben Jeugdzorg Nederland en de NVP de handen ineengeslagen om de komende jaren een duurzame verbetering in de scholing en ondersteuning te realiseren. Het programma 'Versterken van de kracht van pleegouders' is daarvan het resultaat.

Dat programma bestaat uit drie programmaliijnen. Tot medio 2017 is gewerkt binnen programmalijn 1. Doel: inventarisatie en startpunt bepalen. Door middel van focusgroepen en een landelijke uitvraag onder pleegzorginstellingen is aanvullend onderzoek gedaan op wensen en behoeften van pleegouders en is in kaart gebracht welke vormen van scholing en ondersteuning er nu zijn.

Dat vormt het startpunt: een beschrijving van de huidige situatie met richting naar de toekomst.

Programmalijn 1 is uitgemond in een werkconferentie, gehouden op d.d. 22 juni 2017. Op deze werkconferentie zijn de eerste bouwstenen vastgesteld. Al werkende tekenden tekende zich daarbij mogelijke experimenten en experimenten af om mee aan te gaan werken voor de periode medio 2017 – ultimo 2018.

Onderstaand verslag van de werkconferentie zal worden meegenomen in de uitwerking van het programmaplan 'Versterken van de kracht van pleegouders' (programmalijn 2 en 3), dat verder mede zal worden samengesteld op basis van de input uit de focusgroepen en uit het verkennende onderzoek, alsmede op basis van het plan van aanpak.

Enkele uitgangspunten

Met dit programma willen we pleegouders goed ondersteunen en toerusten, zodat ze beter en sneller kunnen inspelen op de behoeften van het kind; maar ook beter kunnen omgaan met 'het systeem' en ze zich daarbij 'fitter' en zelfverzekerder voelen.

Begrippen zijn niet altijd toereikend voor wat we beogen met dit programma. Enkele uitgangspunten die we daarom vaststellen:

- Er is al veel kracht aanwezig: bij pleegouders zelf en ook bij organisaties. Het gaat in de eerste plaats over het versterken en delen daarvan
- Deskundigheidsbevordering wil niet zeggen dat pleegouders ondeskundig of onbekwaam zouden zijn
- Als we het hebben over scholing bedoelen we een cursus of een training maar ook andere vormen om te leren en ontwikkelen
- Ondersteunen van pleegouders is breder dan scholing. Het gaat in dit programma over dat wat geboden wordt naast de reguliere individuele begeleiding
- Leren doe je als individuele pleegouder maar vooral ook in relatie tot andere personen rond het pleegkind: de pleegzorgwerker, de ouders, (gezins)voogd, etc.

In bijlage 1 zijn nog enkele andere vertrekpunten opgenomen, die we bij de verdere ontwikkeling en uitvoering van het programma zullen gaan hanteren.

Ontwikkellijn: uitwerkingen opgesteld op de werkconferentie van 22 juni

Ontwikkellijn curriculum

Doelen:

- Een aanbod ontwikkelen dat aansluit bij de levensloop van pleeggezinnen met zowel basis als verdieping
- Realiseren van meer maatwerk voor pleegouders: verschillende vormen van pleegzorg vragen andere ondersteuning
- Uitwerken van een APK voor pleeggezinnen
- Eén centrale goed vindbare verzamelplaats maken waar leermodules, goede praktijkvoorbeelden, inspiratie en kennis voor pleegouders met elkaar gedeeld worden
- Realiseren van bepaalde kwaliteitseisen waar het aanbod aan moet voldoen

Naam	Experiment curriculum
Inhoud	<p>Samenstellen van een werkgroep waarin verschillende perspectieven worden vertegenwoordigd: pleegouders, pleegzorgwerkers, ouders, pleegjongeren, jeugdbeschermers.</p> <p>Zij gaan op basis van de inventarisatie van wat er al is een curriculum samenstellen. Ze formuleren randvoorwaarden en onderzoeken wat er voor nodig is om bestaand aanbod centraal te benutten. Er worden richtlijnen opgesteld waar aanbod aan moet voldoen om opgenomen te worden in de centrale verzamelplaats. Ook worden er productbeschrijvingen gemaakt waarin van bestaande modules helder wordt geformuleerd wat er aangeboden wordt, voor welke doelgroep, et cetera.</p>
Namen	

Naam	Experiment train-de-trainers
Inhoud	<p>Er wordt een poule opgebouwd van trainers die ingezet kunnen worden voor het scholingsaanbod van pleegouders. Daarbij wordt eerst een inventarisatie gedaan van trainers die op dit moment ingezet worden en waar goede ervaringen mee zijn. Met deze personen wordt contact gelegd en bekeken of ze zich zouden willen verbinden aan dit programma. Er worden kwaliteitseisen opgesteld waaraan deze trainers zouden moeten voldoen.</p> <p>Er start een experiment met een train-de-trainers programma voor pleegouders. Hiervoor worden in eerste instantie pleegouders gezocht die al een achtergrond hebben in het onderwijs, training/coaching. Mogelijk kan hiervoor gebruik gemaakt worden van het internationaal erkende trainingsprogramma DEFT (Developing European Fostering Training) dat helemaal gericht is op het trainen van trainers met een pleegzorg focus en gericht op werken met groepen pleegouders (verschillende opleidingsniveaus, verschillende achtergronden, verschillende geplaatste kinderen enz).</p>
Namen	

Mogelijke sub experimenten (eventueel later te realiseren):

- Werkwijze/tool om pleegouders te ondersteunen bij het definiëren van hun leer- en ontwikkelwensen. Experimenteren met 'intermediairs' tussen vraag en aanbod
- Ontwikkelen van een intake-pakket voor nieuwe pleeggezinnen met aandacht voor het pleegkind en nadrukkelijk ook de (biologische) ouders. Verbeteren van het besef wat er allemaal bij komt kijken. Toelichting programmateam: dit valt voor nu buiten de scope van dit programma omdat we ons juist expliciet richten op het behoud van bestaande pleeggezinnen

Ontwikkellijke nieuwe scholing-(svormen)

Doelen:

- Meer gebruik maken van knowhow alle partijen, in het bijzonder ouders/pleegouders.
- Scholing laagdrempelig beschikbaar maken, o.a. in de vorm van e-learning.
- Zorgen dat scholing op maat en zoveel mogelijk gedifferentieerd is.
- Bijdragen aan de realisatie van een online-platform.

Naam	Experiment e-learning & vernieuwende vormen
Inhoud	Leren vindt niet alleen plaats in frontale overdracht tussen leraar en leerling, maar ook tussen mensen onderling, via e-learning, los van tijd en ongebonden van plaats. Dit experiment richt zich op ontwikkeling van deze nieuwe vormen van leren.
Namen	

Naam	Experiment samenwerking ouders/pleegouders
Inhoud	Steeds meer leren we dat pleegzorg mede zou moeten gaan over de ondersteuning van het systeem waaruit het pleegkind voortkomt. Experimenten waarbij pleegouders & biologische ouders samen leren, vormen inhoudelijke vernieuwing waarop dit experiment wil voortborduren.
Namen	

Naam	Experiment leerbudgetten
Inhoud	Idealiter hebben pleegouders zelf een budget, waarmee ze leren kunnen inkopen. Op kleine schaal wordt hier al mee geëxperimenteerd. Dit experiment zoekt uit wat hierin mogelijk is.
Namen	

Ontwikkellijn samenscholen

Doelen:

- Een cultuur creëren waarbij jezelf ontwikkelen gemeengoed is en waarbij je durft 'Ik weet het niet' te zeggen
- Op basis van gelijkwaardigheid met alle betrokkenen (kennis) ontwikkelen
- Elkaar inspireren en met en van elkaar leren

Naam	Experiment 'Lokaal ontwikkelen'
Inhoud	Lokaal georganiseerde bijeenkomsten en trainingen voor brede doelgroep (pleegouders, ouders, pleegzorgwerker, jeugdbeschermers, wijkteams, onderwijs, gemeenten e.a) met als doel om: <ul style="list-style-type: none"> - Samen te komen, zijn en ontwikkelen; - Elkaar te ontmoeten en te leren kennen; - Expliciete en impliciete kennis uit te wisselen; - Een plek te mogen hebben waar je het niet mag weten; - Verschillende mensen, groepen, trainingen, bijeenkomsten enzovoort te verbinden.
Namen	

Ontwikkellijn landelijke samenwerking: voor toegang tot kennis, contacten en ondersteuning

Doelen:

- Landelijk delen van kennis en ervaringen (waaronder ervaringsverhalen)
- Ontwikkelen van een on-line community voor ouders&pleegouders, met o.a. chatfuncties
- Verschaffen van overzicht van aanbod van deskundigheid en van beschikbare deskundige trainers (landelijk overzicht met regionale doorklikmogelijkheden)

Naam	Experiment online platform
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> - Het ontwikkelen van één centrale goed toegankelijke vind&verzamelplaats, waar leermodules, goede praktijkvoorbeelden, inspiratie en kennis en contacten voor pleegouders met elkaar worden gedeeld - Realiseren van kwaliteitseisen waar het aanbod van trainingen en trainers aan moeten voldoen <p>Gebruik maken van faciliteiten en ervaringen die al mogelijk elders voor andere enigszins vergelijkbare communities zijn ontwikkeld, zoals bijvoorbeeld door PGGM (pensioen fonds voor de zorg).</p>
Namen	

Naam	Experiment Ondersteuning
Inhoud	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen van nieuwe ondersteunings mogelijkheden en -vormen (respijtzorg/praktische ondersteuning/eigen kracht conferenties, buddy-, mentoring- en onderlinge ondersteunings systemen) - Ontwikkelen en bekend maken van geschikte condities en vindplaatsen voor deskundigheidsbevordering (bijvoorbeeld gekoppeld aan speeltuindagen en andere bewezen goede interventies, die tevens geschikte condities helpen creëren waaronder pleegouders deel kunnen nemen aan scholingstrajecten)
Namen	

Ontwikkellijn financieringsmodellen en organisatie

Doelen:

- flexibele financieringsvormen
- flexibele organisatie vormen (organisatie, gemeente en sector overstijgend)
- Resultaat: zorgeloos toegang voor pleegouders in de breedste zin van het woord, om te ontmoeten en te leren van elkaar. Bijdrage leveren dat deskundigheidsbevordering ook een vanzelfsprekend onderdeel van pleegzorg wordt.

Naam	Taskforce financieringsmodellen
Inhoud	<p>Investeringspot maken voor ontwikkelen van nieuwe aanbod en specifiek aanbod .</p> <p>Centraal instrument om te ontwikkelen een kennis portaal : voor verzamelen en beschikbaar stellen van ondersteuningsaanbod (mogelijk leren van wehelpen.nl)</p> <p>Het brede aanbod via de kennisportal is een verantwoordelijkheid van de gezamenlijke pleegzorgaanbieders. Daarbij er rekening mee houden dat er verschillende locale tarieven gelden en dat er een goede afstemming landelijk/regionaal/lokaal komt.</p>
Namen	VNG, VWS, NJI, JZN, NvP, Scholingsinstituten

Randvoorwaarden: wat hebben we nodig?

Financiën	Voor ondersteuning van de experimenten is een budget beschikbaar, conform begroting programma investeren in de kracht van pleegouders januari 2017 – juni 2019. Budget is nodig om te kunnen vernieuwen.
Samenwerking	De jeugd- en pleegzorg heeft te maken met markwerking en concurrentie. Dit kan verstoring werken op de samenwerking in de pilots. Het gaat dan met name om kosten die gemaakt worden door partijen die vervolgens landelijk producten ter beschikking stellen. In de ontwikkellijke financieringsmodellen en organisatie wordt dit vraagstuk opgepakt
Gemeenten	De jeugd- en pleegzorg is komen te vallen onder medeverantwoordelijkheid van gemeenten. Zij vormen een essentiële partner die als belanghebbende bij het programma aangesloten dient te zijn.
Diversiteit	Ervaringen rond scholing worden in diverse sectoren opgedaan. Daarvan leren is alleen maar aan te moedigen.
Eigenheid	Pleegzorgaanbieders hebben hun eigenheid. Daar moet aandacht voor zijn. Het organiseren en aanbieden van scholing kan daar niet los van worden gezien.
Afstemming met andere programma's	Door het programma (team) zal een goede afstemming en functionele samenwerking worden gezocht met andere relevante programma's, met name het Actieplan Pleegzorg en de handreiking Ruimte voor jeugdhulp in gezinsvormen

Als voorwaarden voor deelname aan de pilots en experimenten zijn eisen gesteld:

	<ul style="list-style-type: none"> • De experimenten moeten bijdragen aan het versterken van de kracht van pleegouders. Dit dient de primaire focus te zijn. • In elk experiment wordt deelgenomen door pleegouders. Pleegouders kunnen hiervoor een vacatievergoeding krijgen. • Elk experiment moet ten goede komen aan het geheel en dus deelbaar zijn met de gemeenschap. • Elk experiment heeft een trekker/voorzitter. Deze persoon dient daarvoor tijd en ruimte te kunnen maken.
--	--

Bijlage 1 Vertrekpunten

Waarom investeren in de kracht van pleegouders

- Verwachting is dat het beroep op pleegzorg (en dus pleegouders) zal gaan toenemen de komende jaren.
- Circa één derde van de pleegzorgplaatsingen eindigt ongepland (breakdown in jargon). Dit is een ongeplande en ongewenste breuk in het leven van een kind.
- Er is veel verloop onder pleeggezinnen, we willen pleegouders (langer) behouden.
- Er is veel kennis en ervaring aanwezig bij pleegouders die beter ontsloten zou kunnen worden.
- Goede ondersteuning en toerusting van pleegouders leidt tot pleegouders die: beter en sneller kunnen inspelen op de behoeften van het kind; beter kunnen omgaan met 'het systeem'; zich 'fitter' en zelfverzekerder voelen.

Waarom het beter kan?

- Vraag en aanbod sluiten niet altijd goed op elkaar aan
- In het huidige aanbod is er weinig differentiatie naar soort pleeggezin, ervaringsjaren en leeftijd pleegkind
- Het huidige aanbod op internet sluit nog niet optimaal bij het gebruik van pleegouders
- Professionele trainers/experts met sterke didactische vaardigheden zijn niet altijd aanwezig
- Het is een uitdaging om met het aanbod aan te sluiten bij het dagelijkse ritme van pleegouders: dit vraagt flexibiliteit
- De verschillen tussen aanbieders zijn groot. Over het algemeen hebben pleegouders toegang tot een beperkt ondersteuningsaanbod
- Bijna de helft van de pleegouders is niet tevreden over datgene wat wordt aangeboden om kennis en vaardigheden te vergroten
- Pleegzorgorganisaties geven aan dat ze met de middelen en mankracht die ze nu hebben de kracht van pleegouders niet optimaal kunnen versterken.

Beoogde resultaten

- Kennis en ervaringen met betrekking tot toerusten van pleegouders delen en breder beschikbaar stellen
- Kwaliteit van het scholingsaanbod verbeteren en zorgen voor betere aansluiting bij de wensen en behoeften van pleegouders.
- Breder scala aan mogelijkheden realiseren: traditionele en meer eigentijdse leervormen. Groepsleren en individuele programma's. Inspelen op behoefte aan flexibiliteit.
- Een scholingsaanbod dat inhoudelijk en didactisch goed onderbouwd is.
- Realiseren van een duurzame infrastructuur om het aanbod vraaggestuurd aan te bieden. Pleegouders hebben daarmee (digitaal) toegang tot het overzicht van het gedeelde aanbod van deskundigheidsbevordering
- Inzicht in de manier waarop gemeenten bij kunnen dragen aan deskundigheidsbevordering door te faciliteren en financieren.